

ЩОДО ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ НЕЗАКОННЕ ВИКОРИСТАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ, БЛАГОДІЙНИХ ПОЖЕРТВ АБО БЕЗОПЛАТНОЇ ДОПОМОГИ З МЕТОЮ ОТРИМАННЯ ПРИБУТКУ

Кринична А. О.

*аспірант науково-дослідної лабораторії з проблем запобігання
кримінальним правопорушенням
Донецький державний університет внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна*

Суб'єкт правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України є одним із основних елементів його складу, відсутність якого свідчитимете взагалі про відсутність кримінального правопорушення як такого.

Суб'єкт кримінального правопорушення є фізичною осудною особою, яка досягла віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність (ст. 18 КК України). За незаконне використання гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з метою отримання прибутку кримінальна відповідальність настає з шістнадцяти років (ст. 22 КК України) [1].

Осудною визнається особа, яка під час вчинення кримінального правопорушення могла усвідомлювати свої дії (бездіяльність) і керувати ними. Не підлягає кримінальній відповідальності особа, яка під час вчинення суспільно небезпечного діяння перебувала в стані неосудності, тобто не могла усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними внаслідок хронічного психічного захворювання, тимчасового розладу психічної діяльності, недоумства або іншого хворобливого стану психіки (ст. 19 КК України).

Кримінологічна характеристика особи, винних у незаконному використанні гуманітарної допомоги, охоплює сукупність соціально-демографічних, соціально-рольових, морально-психологічних та кримінально-правових ознак, що дозволяють виявити типові риси таких правопорушників і причини їхньої протиправної поведінки.

До соціально-демографічних ознак належить вік особи, стать, здобута освіта, що в деякій мірі обумовлює наявні у особи організаційні, управлінські чи фінансові якості та навички.

В. М. Шевців визначав, що незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги вчиняється: громадянами України (100%); чоловіками у 88,89 % випадків, а жінками – 11,11%; особами віком 18–28 років у 29,64%

випадків, 29–39 років – 40,74%, 40–54 років – 22,22%, 55–59 років – 3,7%, 60 і більше років – 3,7%; особами з вищою і фаховою передвищою освітою у 66,67% випадків, базовою середньою та профільною середньою освітою – 33,33%; особами, які працюють, у 70,38% випадків, працевздатними, які не працюють і не навчаються, – 22,22%, студентами закладів вищої освіти – 3,7%, безробітними – 3,7%; у 33,33% випадків у складі групи осіб, а 7,41 % – у складі організованої групи або злочинної організації; особами, які раніше вчиняли кримінальні правопорушення (7,41%) [2].

Соціально-рольовими елементами кримінологічної характеристики осіб, які вчиняють незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв є належність таких осіб до певних соціальних ролей, що забезпечують доступ до гуманітарної допомоги. Зокрема, це такі особи, як: посадові особи органів державної влади або місцевого самоврядування; керівники або працівники благодійних фондів, громадських чи волонтерських організацій; службові особи підприємств, установ чи організацій, залучених до розподілу, зберігання або транспортування гуманітарної допомоги; окремі волонтери чи посередники тощо. В таких випадках кримінальні правопорушення мають корисливо-службовий характер, пов'язаний із зловживанням довірою та службовим становищем.

До морально-психологічних рис як складової кримінологічної характеристики осіб, які вчиняють незаконне використання гуманітарної допомоги відноситься: корислива мотивація (отримання матеріальної вигоди, незаконного прибутку); низький рівень правосвідомості та знецінення суспільної безпеки діяння; моральний цинізм, виправдання власних дій «складними обставинами» (війна, економічна криза) тощо.

Щодо мотивації особи злочинця під час вчинення незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, то вона полягає в прагненні злочинця збагатитися, не дивлячись на умови, в яких учиняється вказане правопорушення, та його суспільно небезпечні наслідки. Як приклад, корисливий мотив особи злочинця, що полягає в бажанні спільного збагачення внаслідок отримання прибутку шляхом продажу товарів гуманітарної допомоги, настільки виражений, що його не зупиняють ані дія в Україні правового режиму воєнного стану, ані заборона на продаж гуманітарної допомоги, ані обов'язок безоплатної передачі такої допомоги одному із військових формувань [3].

Для частини осіб, що вчиняють незаконне використання гуманітарної допомоги також характерна відсутність попередньої судимості, що пояснюється латентністю таких злочинів і складністю їх викриття.

Кримінологічна характеристика осіб, які вчиняють незаконне використання гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або

безоплатної допомоги з метою отримання прибутку є складовою частиною кримінологічної характеристики правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України та поєднує у собі сукупність соціально-демографічних, соціально-рольових, морально-психологічних та кримінально-правових ознак, дослідження яких дозволить виявити не тільки типові риси таких правопорушників, причини їхньої протиправної поведінки, а й попередити таку поведінку в майбутньому, що є запорукою зниження кількості вчинення подібних протиправних діянь на території нашої країни.

Література:

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.05.2001 2341-III. Дата оновлення: 17.07.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/aw/show/2341-14#Text>

2. Шевців В. М. Методика розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги : монографія. Вінниця : ТВОРИ, 2023. 292 с.

3. Справа № 344/11782/22. Судове провадження № 1-кц/344/4249/22. Кримінальне провадження № 42022091780000044. Матеріали Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-550-4-52>

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Батрак К. М.

*аспірант науково-дослідної лабораторії з проблем запобігання
кримінальним правопорушенням
Донецький державний університет внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна*

Сьогодні наша країна переживає епоху активного використання інтернету, а перехід до електронних інформаційних систем суттєво сприяє розвитку держави. Разом з цим, виникають негативні явища, такі як кіберзлочинність, включаючи (крадіжки з банкоматів шляхом встановлення спеціальних накладок, несанкціоноване списання коштів з банківських рахунків через системи дистанційного банківського обслуговування, шахрайство через інтернет-аукціони, інтернет-магазини та сайти, а також